

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Manipulus curatorum

Guido <de Monte Rocherii>

[Straßburg], 9. Feb. 1489

Tractatus secundus prime partis de baptismo

[urn:nbn:de:bsz:31-248607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-248607)

Tracta. II. prime partis

Tractatus secundus prime

partis de baptismo. Et habet octo capitula

Nunc dicendus est de sacramentis in speciali. Et primo de baptismo. Circa quod consideranda sunt octo. Primo quod est baptismus. Secundo de materia eiusdem. Tertio de forma. Quarto de ministro baptismi. Quinto de suscipiētibz baptismū. Sexto de ritu baptismi. Septimo de effectu baptismi. Octavo de annexis baptismi.

Quid est baptismus? et vñ dicat. **Cap. I.**

Baptismus est ablutio corporis exterioris cui prescripta. i. tertia forma yborū facta. ita tñ q̄ illa ablutio materialis q̄ fit exteriori i corpore est signū ablutiois spūalis quā deo facit iteri i mēte. Et dicitur baptismus a baptizo as. quod idē ē quod abluo is. Cū baptismus grece idē est quod ablutio latine.

Baptismus
quid
quare dicitur
est baptis

De materia baptismi

Capitulum II

Materia baptismi est aqua simplex elementalī. Quia autē ista aqua sit propria materia baptismi tota ratio est ex institutione christi qui instituit baptismum fieri in aqua elementalī. Si enim instituitur baptismum fieri in vino vel in alio alio liquore. vinum vel ille alius liquor esset propria materia baptismi. Alii tñ congruētie assignant a doctoribus que christus instituit baptismum magis fieri in aqua quam in alio alio liquore. Quare vna est. quia sacramentum maxime necessitatis dicitur habere materiam maxime cōez. ne propter defectum materie aliquid impediret a susceptione baptismi. scilicet baptismus est sacramentum maxime necessitatis. quia sine baptismus nullus potest saluari. id est ne vllus posset se excusare a susceptione baptismi propter defectum materie vel caritatem eius baptismus dicitur habere materiam maxime cōez. talis autē materia est aqua que iuenit in quilibet terra et de facili potest haberi. Possit se aliquid excusare si materia baptismi esset vinum vel oleum vel lac vel alius liquor preciosior qui non iueniret in omni terra. nec possit ita quilibet defacili habere. Alia congruētia siue ratio que aqua est propria materia baptismi assignat a doctoribus talis. quia proprie aqua maxime est cōueniens baptismus. Est enim aqua mundificatiua

Quare vna
est materia

alibi 20

and
f. 117.

De baptismo

fordiū. refrigeratiua estuantū. puia. i. lucida ocul' intuentiū.
Silz baptis^m mūdat sordes aīe. idē vocat^r baptis^m? qz bap/
tis^m? grece idē ē qd lotio latine. **U**n baptizare idē ē qd laua/
re. **B**aptis^m enī refrigerat estū carnal' & cupiscentie. illumi/
nat oculos mētis respectu diuīe noticie. **A**rguūt ḡ doctores
sic. **I**llō ē ppa matia baptis^m cui² ppetas marie puenit bap/
tis^m. s; aq' rē. ḡ aq' ē ppa matia baptis^m. **U**tz aut aq' sit bñ/
dicta l' nō nihil facit ad baptis^m. qz ita bñ pōt fieri baptis^m?
i aq' nō bñdicta sicut i aq' bñdicta. **S**; aq' baptis^m in ecclia
bñdicūt ppe solēnitatē et maiorē reuerētiā ad baptis^m. **D**z
etiā aq' sit calida vl' frigida nihil ad baptis^m. s; sp' vitandū ē
piculū baptizādi. **S**; nūqd i aq' roseacea vl' i aq' ardēte vl' i
alijs aqs distillatis possz fieri baptis^m? si aq' elemental' inueni
ri nō possz. **D**icēdū ē q' nō. qz tales aq' nō sunt ppe aq' s; hūo
res illorū corporū a qb; distillant. **I**n luxurio aut si aq' nō pos/
sit inueniri possz fieri baptis^m? cū luxuriū nihil aliō sit nisi aq'
colata p cineres. **E**t ppe eandē rōez dicūt aliq' doctores q' i v/
rina ppe defectū aq' possz baptizari. qd nō nō credo esse veruz
qz vrina nō est aq' s; humor resolut' a cibis comest'. **E**t idē di/
co de salina. i. c. **H**ō vt apponeret. de bap. **S**; nōne i bro/
dio carniū possz fieri baptis^m? vbi aliq' alia aq' nō possz inueni
ri. **D**icēdū ē. qz aut tāta resolutio carniū ē facta i brodio illo q'
desinit ibi esse pōz spēs aq'. r ē alia spēs d' nouo generata. r tūc
nō pōt ibi fieri baptis^m? aut nō ē ibi tāta resolutio facta carni
um. r tūc fieri pōt. r i tali brodio baptizari. **U**n aut tal' resolu/
tio sit facta aut qñ nō pōt ppedi i spissitudine. **S**i aut sit tāta
spissitudo illi² brodiū qñta ē i cutico vl' aliqñtūlū minor nō cre
do q' possit i illo brodio baptizari. **S**i aut nō sit spissitudo s;
brodiū sit aliqñtūlū pingue. credo q' tūc in illo brodio possit
baptizari. **E**t idē dico de luto. s; si aq' expmat' ex illo luto. i illa
aq' expssa pōt fieri baptis^m? **S**i nix etiā liq' fieret in illa aq' liq'
facta a niue posset baptizari. **S**olet aut ab aliq'bus tal' q'
stio fieri. si esset vnus puer baptizandus iuxta vnuz puteum
profundum. et ille qui deberet puerum baptizare non habet
ret cum quo extraheret aquam de puteo. nec posset aliunde

*aq' inlida
et frigida*

*lixivio p
vino*

*prochie p
p*

in vino p

Tracta. II. prime partis

aquā habere. et puer esset i piculo mortis: nūquid debz puez
pūcere ad puteū: dicēdo. Baptizo te i noie p̄ris et filij z spūs
sancti. Dicēdū est q̄ nō. qz fm q̄ dicit b̄tus paul⁹. Nō sūt fa
cienda mala ut eueniāt bona. Licz ger̄ h̄ istud bonū eueniret
q̄ aīa istī⁹ pueri saluaret. tñ ille q̄ pūcerz istū puez faceret istō
malū q̄ peccaret mortalz. z sic q̄ntū i se esset dānaret aīaz suā.
z q̄libz ex or die charitatē tenet plus diligere aīaz suā q̄ aīam
cuiuscūqz alteri⁹. Et si dicat q̄ talis possz postea p̄teri z p̄fite
ri de isto pctō: et sic nō dānaret aīa sua. Dicēdū q̄ istud ē fa
tuū dicere. qz null⁹ cert⁹ est de vita sua. vñ iste nō ē certus an
statim postq̄ p̄ccerit puerū vel etiā in ipō actu p̄ccōis mor
riat. Qñ h̄re talē spem ē pprie tēptare deū. qz certū est q̄ talis
si pūciat puez peccat mortalz. incertū est aut̄ si de⁹ daret sibi
spaciū p̄fite dī. Quare faciēdū ē fm p̄siliū b̄ti Augu. dicētis.
Tene certū z dimitte incertū. d. pe. di. vij. c. ij. habitū ē loco suo

De forma baptismi Capitulum III.
Quere formā baptismi sciēdū est q̄ alia forma vtunt⁹
greci in baptizādo: et alia forma vtunt⁹ latini. Nā gre
ci vtunt⁹ tali forma. Baptizet serū christi tal i noie p̄ris z fi
lij et spūs sancti amē. Latini aut̄ vtunt⁹ tali forma. baptizo te in
noie p̄ris et filij z spūs sancti amē. Et q̄uis ex vtraqz forma seq̄t
baptism⁹. nā greci ita b̄n baptizati sunt sic latini. qd̄ patz. qz
qñ redeūt ad vnitatē fidei ecclie romane nō rebaptizāt. tñ for
ma latinorū cōueniētior est q̄ grecorū. qd̄ patz q̄ ad nūc ex duo
bus. P̄tio qz illa forma baptismi p̄ueniētior ē q̄ magis concor
dat cū v̄bis christi istituētis baptismū. s̄z christ⁹ instituēs ba
ptismū dixit aplis vt recitat b̄tus Matthe⁹ i euangelio suo
vlti. ca. Itē docete oēs gētes baptizātes eos i noie p̄ris z filij
z spūs sancti. Et cū istis v̄bis magis p̄cordat v̄bū istō baptizo:
q̄ v̄bū baptizet. qz v̄bū baptizo ē actiuū. z istud v̄bū bap
tizet est passiuū. z istud p̄cipiū baptizātes defcēdit ab actiuo
z nō a passiuo: quare p̄ueniētior est forma latinorū que dicit
baptizo. q̄ forma grecorū que dicit baptizetur. Secūdo po
test patere idem sic. Illa forma est conueniētior forma bap
tismi: in qua et per quam magis exprimuntur ea que sunt

*for
ma
baptizet
q̄ v̄bū
baptizo*

2

De baptismo

necessaria in baptismo. sed talis e forma latinoꝝ p ppatem
ad formã grecoꝝ. qz i baptismo e necessaria virt^{us} dei pferen
tis efficaciam baptisimi. z istud tagit i vtraqz forma cu dz. i no
mine pris z filij z spusscti. Est etiã ibi necessaria psona suscipi
pietis baptisimũ. z ista exprimit i forma grecoꝝ. cu dz. fu^{erit} chri
sti tal. In forma aut latinoꝝ exprimit cu dz te. Etia e ibi neces
saria psona mĩstri baptisantis. q nã exprimit ad min^{us} explicite i
forma grecoꝝ. In forma aut latinoꝝ exprimit explicite. cu dz
baptizo. qre puenientior e forma latinoꝝ qz grecoꝝ. Verisile
eni est q forma q vrit romana ecclia q disponere dno oim ec
clesiaz caput e z magistra. extra de bap. z ei^{us} effe. c. maiores.
sit puenientior qcuqz alia. Est g debita forma baptisimi. Bap
tizo te i noie pris z filij z spusscti Amẽ. **U** aut noiat pso
na baptizãda v^{el} q ponat ibi ego z nomẽ dicẽdo. Petre vel
maria ego baptizo te zc. nã sũt de esse forme. qm sine ipis pos
set fieri baptisim^{us}. tñ debet poni i forma ppter maice expssio
nẽ. nã em e necessariũ q expsse ponat. **I**sta aut forma p^{ro}fer
ri in latino v^{el} in qcuqz alio ideomate. **U**tz aut possit aliqd
imutari circa istã formã. Sciẽdũ e q ille q immutatz aliquid
circa istã formã aut itredit mutare ritũ ecclie. z sic nã est bap
tismus. aut itrederet illud facere qd facit ecclia. s; ex igãtia
v^{el} inaduertẽtia aliqd circa istã formã mutaret. Et tũc circa
Sciẽdũ e q tal mutatio p^{ot} fieri qnqz modis. **U**no mō tota
lit mutãdo verba ipi^{us} forme. z tũc nã fit baptisim^{us} ex tali for
ma. sic si diceret. baptizo te in noie genitoris z geniti z pcedẽ
tis ab vtroqz. **L**icet eni ex p^{ro}mũ vsu loqndi genitor significz
p^{ater}z. z genit^{us} significet filiũ. z pcedẽs ab vtroqz significet spi
ritussctũ. **T**ñ ppe loqndo in diuis genitor z genit^{us} z pcedẽs
expssius significat act^{us} notionales qz ipas psonas. in forma
aut baptisimi debz fieri mẽtio expssa de psonis. **A**lio mō p^{ot}
fieri mutatio circa formã baptisimi. trãspõnẽdo vba ipi^{us} for
me. sicut si diceret sic. Baptizo te ego in noie pris z filij z spi
ritusscti amẽ. v^{el} qcuqz alio mō trãspõnẽdo. **E**t tũc cũ manet
idẽ sensus verboꝝ ex tali mutatioẽ nã impediret baptisimus.
Alio mō p^{ot} fieri mutatio circa ipaz formã baptisimi addẽdo

Wissaria
Baptismo

3.

mutatio p
fieri qnqz
modis

2.

3.

b

Tracta. II. prime partis

aliqd ad ipam formā. Et tūc aut talis additio corrūpit sensū
verboꝝ forme. sicut mutabat formā Arri^o dīcedo sic. Bap-
tizo te ī noīe p̄ris maioris: ⁊ filij minoris ⁊ spūsc̄i. Tal' ad-
ditio corrūpit sensū verboꝝ forme cū tollat eq̄litate p̄sonaz
⁊ sic nō fit baptisimus. Aut tal' additio nō corrūpit sensū ver-
boꝝ forme. imo nō obstāte tali additōe adhuc manet idē sen-
sus verboꝝ. Et tūc si ille q̄ addit aliqd intēdit mutare formam
ecclie nihil facit: cū nō baptizet ī fide ecclie. Si autē nō inten-
dit mutare formā ecclie. s; ex q̄dā fatua deuorbe addat aliqd;
vt sic. Baptizo te ī noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ spūsc̄i amē. et brē vir-
ginis: ut brā virgo adiunget te. v' aliqd aliud tale. tal' additio
nō ipedit baptisimū. Alio mō p̄t mutari forma baptisimi di-
minuēdo de ea aliqd. Et tūc si diminuat dicitio itēgra q̄cūq;
sit illa de oib' istis. baptizo te ī noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ spūsc̄i amē
nihil facit. qz oīa ista verba sunt de esse forme. Si autē nō di-
minuat dicitio itēgra s; ps dicitōis. tūc aut diminutio tal' fit
ī p̄ncipio dicitōis. sic de ista dicitōe p̄ris v' q̄cūq; alia subtra-
bat p̄ma l̄ra v' p̄ma syllaba: tal' diminutio ipedit baptisimū
cū tollat sensus verboꝝ. Si autē tal' diminutio fiat de fine di-
ctōis. sic de ista dicitōe patris remoueat s; v' aliqd aliud tale.
tal' diminutio nō ipedit baptisimū: cū maneat idē sensus verboꝝ
sicut narrat ī decretis de p̄se. di. iij. c. Retulerūt. qz qdā sacer-
dos ignar' ligue latine baptizabat sub ista forma verboꝝum.
Baptizo te ī noīe patria ⁊ filia ⁊ spūsancta amē. Et dicit pa-
pa ī decreto illo qz vere baptizabat. Alio mō p̄t fieri mutatio
circa formā baptisimi interrūpēdo verba ipi^o forme. ⁊ tūc si
sit tāta interruptio qz ipa impediāt intēdōem baptizātis. sic
si de mane diceret. Ego baptizo te. et postea iret ad expediē-
dum negocia sua. ⁊ quādo rediret diceret. in noīe p̄ris et fi-
lij ⁊ spūsc̄i amē: nihil faceret. Si autē nō sit tāta interruptio
qz impediāt intēdōem baptizātis. sicut si diceret. baptizo te
ī noīe patris. Et hoc dicto dicat astantib'. tacere v' ora-
te: vel aliqd tale. ⁊ postea pficeret. ex hoc nō ipedit baptisimū.

De ministro baptisimi
Capitulum III.

De baptismo

Minister baptismi est duplex. Unus extra casum necessitatis. et iste est solus sacerdos. quia ad solum sacerdotem extra casum necessitatis pertinet baptizare. Cuius ratio assignatur a doctoribus talis. Ille est proprius minister ordinarius sacramentorum qui habet potestatem super corpus christi verum. scilicet sacerdos solus est talis. quod solus sacerdos est proprius et ordinarius minister sacramentorum. Quod autem ad illum pertineat ministratio seu dispensatio sacramentorum qui habet potestatem super corpus christi verum. probatur sic. quia ad illum pertinet ordinatio corporis christi mystici: quod est ecclesia. id est congregatio fidelium qui habet potestatem super corpus christi verum. sed dispensatio sacramentorum pertinet ad ordinatum corporis christi mystici. quod dispensare sacramenta pertinet ad illum qui habet potestatem super corpus christi verum. scilicet talis est solus sacerdos. quare ad solum sacerdotem pertinet dispensare et ministrare sacramenta. Alius est minister baptismi in casu necessitatis. et iste potest esse tam vir quam mulier. tam fidelis quam infidelis. Hoc ei interest inter baptismum et alia sacramenta. quia minister baptismi potest esse alius quam sacerdos. non autem minister aliorum sacramentorum. Et ratio ista est. quia baptismus est sacramentum maxime necessitatis. non autem alia sacramenta. quia sine baptismo nullus potest esse saluus. nulla enim sine baptismo salus est. Sine autem aliis sacramentis saluantur multum. Arguunt ergo doctores sic. Illud sacramentum quod est maxime necessitatis quod sine eius susceptione nullus saluari potest debet habere ministrum ita communi quod propter defectum ministri nullus ab ipso susceptione excusetur sed sacramentum baptismi est maxime necessitatis quod sine eius susceptione nullus saluari potest. dicente christo salvatore nostro in Iohanne. c. iij. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei. Ideo sacramentum baptismi debet habere ministrum ita communi quod nemo propter defectum ministri excusetur a susceptione baptismi. Et ideo in casu necessitatis tam vir quam mulier. tam fidelis quam infidelis: sicut iudeus: paganus: hereticus: baptizare potest: dummodo baptizet in aqua. et debite proferat verba forme baptismi. et habeat intentionem faciendi illud quod facit ecclesia. Licet infidelis non crederet illud valere. ita tamen quod semper deferendum est ceteris paribus digniori. Unde infidelis in presentia fidelis non debet baptizare. mulier etiam

Tracta. II. prime partis.

in pſentia viri nō debz baptizare nō p mot^o etiā ad ſacros oz
dines i pſentia p moti. Laic^o etiā i pſentia clerici tōſurati nō
debz baptizare. Et ratō iſtoꝝ eſt qz ille q baptizat i pſona chri
ſti baptizat: r reſentat ei^o pſonā q pfect^o reſentat p fidelez
qz p iſdele. p viz qz p mlire. p p motū qz p nō p motū. r p tō
ſurati qz p nō tōſurati. **D**icēdū ē tū q in illo q baptizat re
qrit intētio baptizādi. ſ. faciēdū illud qd itēdit ſeu facit ecclia
alie nō eſt baptiſm^o. qz ſuis alia neceſſaria ad baptiſmum ſunt
ibi. Nō autē reqrit tal intētio q baptizās intēdat baptiſmū
valere baptizato ad vitā etnā. imo cū intētiōe ſria. ſ. cū inten
tiōe q baptiſm^o nihil valet. Sufficit etiā q baptizās intēdit
facere illud qd facit ecclia qd cūqz ſit illud r valz baptiſmus
Et nūqd ſi aliqz mīm^o vl^o q cūqz ali^o lū dēdo aſp gat aquā ſu
p aliqz nō baptizatos. dicēdo. Baptizo vos i noie p̄ris r ſi
lij r ſpūſſcti amē. tales erūt baptizati. **D**icēdū eſt q talis aut
intēdit baptizare intēdēdo facere qd facit ecclia. licet de h^o fa
ciat trifas r deriſiōes ſuas. Et tūc tal^o qz ſuis ſunt peccet faci
endo irreuerētiā ſacramto. tū ſe p̄fert baptiſmi. **S**i autē nō
intēdat i mēte ſua facere qd facit ecclia nihil facit. **N**ūqd
etiā i caſu neceſſitatis aliqz p̄r baptizare ſeipm. **D**icēdū ē q
ille caſus p̄nit in qdā decretali incipiente. **D**ebitū. extra de
bap. r ei^o effec. vbi narrat de qdā iudeo q p̄t iudeozū merū
nō erat auſus vocare aliqū fidelem. ſz accipiens aquā dixit.
Baptizo me in noie p̄ris et filij r ſpūſſcti amē. **E**t ad huius
euidētiā notādū ē q triplex ē baptiſm^o. ſ. flumīs. flāmīnis et
ſanguinis. **F**lumīs. ſ. qū aliqz baptizat i flumie ſiue in aqua
r iſte eſt ſacramētū ecclie. **E**t de iſto loq̄mur hic. **E**t loq̄ndo
de tali baptiſmo null^o p̄r baptizare ſeipm. **E**t rō reddīt a pa
pa i illa decretali. qz baptiſmus eſt qdaz generatio ſpūal. **E**t
ideo ſicut ſeipm null^o p̄r generare corpaliter dicēte brō Au
guſtino i libro de trinitate. **N**ull^o gignit ſeipz corpalz. ita nul
lus ſeipm p̄r generare ſpūalz: baptizādo viz ſeipm. **E**t ē ali^o
baptiſm^o. ſ. flāmīnis qū ſpūſſctū mūdāt r abluīt aīaz alicui^o
inuifibilit a pctō. **E**t tali baptiſmo p̄r aliqz baptizare ſeipm
diſponēdo ſeipm ad grām dei. r ſic nō baptizatus adultus

*de p̄ſentia p̄r
vobis*

*quid ſeipm
p̄r p̄r p̄r
baptizo*

*quid ſeipm
baptizo*

flumīs

flāmīnis

De baptismo

8

habēdo deuotōem ad baptisum et essendo i pposito q si habe
ret oportunitatē suscipet sacm baptisimi. et si moriat itali p
posito saluat. nec est h̄ verbū qd est sup allegatū. Nisi q̄s re
nat⁹ fuerit ex aq̄ et sp̄sancto nō p̄t itroire i regnū dei. q̄ itel
ligendū est renat⁹ ex aq̄ in puulis i re. **S**z in adultis vel i re
vel in voto. **E**t licet iste nō sit regenerat⁹ ex aq̄ i re. est t̄m i vo
to. **E**t est ali⁹ baptisim⁹. s. baptisim⁹ sanguis. s. q̄n aliq̄s n̄ bap
tizat⁹ suscipit mortē p fide xp̄i. **E**t tal⁹ baptisim⁹ p̄ficat ad sa
lutē dū t̄m habeat baptisim⁹ aq̄ i voto. si ille q̄ sustinet mortē
est adult⁹. **S**icut habet i legēda br̄e Katherine d̄ illis retho
rib⁹ q̄ ad ei⁹ p̄dicatōez p̄ueri fuerūt. q̄s impator fecit p̄buri.
Si aut̄ nō sit adult⁹ nō req̄rit tale votū. s. sufficit mors tole
rata p̄ christo. sicut fuit de innocētib⁹. **E**t tali baptisimo nul
lus p̄t se baptizare. qz nulli licitū est inficere seipm p̄ q̄cunqz
causa. **N**ec est h̄ de Basone et rasia q̄ infecerūt seipos. **Q**z
vt dicit br̄is Hiero. Factū eoz nō est trahēdū ad sequētia
qz puilegia paucoz nō faciūt legē p̄munē. **N**unq̄d etiā i mi
stro baptisimi req̄rit bonitas vite. s. q̄ sit sine pctō mortali. **D**i
cendū q̄ ista q̄stio intelligēda ē de sacerdote. qz vt dictū est p̄
p̄us m̄ster baptisimi ē. **A**d hui⁹ solutōez sciēdū ē q̄ q̄ntū ad
effectū baptisimi nihil facit bonitas vl malicia m̄stri. qz siue
sit bon⁹ siue mal⁹ p̄fert vt dictū ē ver⁹ baptisim⁹. **S**z q̄ntū ad
m̄strū vtrū peccet vel nō in baptizādo. **D**icēduz ē q̄ aut sa
cerdos baptizat in casu necessitat⁹ sine solēnitate. sic faceret
vna vetula. et tūc aliq̄ nō peccat mortalit̄ si baptizat existēs in
peccato mortali. **E**t vt baptizat extra casum necessitat⁹ et cū so
lēnitate: et tūc peccat mortalit̄ si baptizat existēs i pctō morta
li. qz facit irreuerētiā sacramēto. **V**ez est qz dñs Durād⁹ q̄n
dā ep̄s auiciēsis: et postea ep̄s Podiēsis i frācia. et mgr in the
ologia celebrim⁹. et insup ordīnis p̄dicatoz. q̄ fuit doctor sa
cri palaciū dicit i q̄rto suo sacramētali. qz quomodocūqz sacer
dos existēs i pctō mortali baptizet peccat mortalit̄. vtz eius
opinio sit vera nescio. tū scio q̄ bñ ē dura. **S**ciēdū ē q̄ mi
nister baptisimi debz esse vnus. **E**t ratio assignat cōmūiter a
doctoribus. qz baptizans baptizat in p̄sona christi q̄ est vna

Sanguinis

*De labori
nisi: de plour*

*vnus boni
fui vite reg
zall*

b 3

Tracta. II. prime partis .

psona. Et idcirco psona baptizatis debet esse vna. vñ plures
nō possunt baptizare vnū. Et si dicat q vn^o possit baptiza-
re ples dicēdo. Ego baptizo vos ī noīe p̄ris et filij z sp̄scti
amē. Ergo a sili ples possēt baptizare vnū dicēdo. Hos bap-
tizam^{us} tei noīe p̄ris z filij z sp̄scti. Dicendū q nō ē sile. qz
cū dicit baptizo vos idē est ac si diceret. baptizo te z te. qñ au-
tē dicim^{us} nos baptizam^{us} te idē est ac si diceret. ego z tu bap-
tizam^{us}. qz differētia est int nos z vos. qz nos idē est qd ego et
tu. vos autē idē est qd te z te. Ideo dicēdo vos nihil mutat ī
forma. sed dicēdo nos mutat aliqd ī forma. **S**olet autē ab
aliqb^{us} poni tal^{is} casus. ponat q hic sint duo. qz vn^o sit mur^{us}
z ali^o sit man^{us}. z sit ibi vn^o puer baptizad^{us} z mut^{us} aspegat eū
Dicendū ē qaut isti baptizāt ī forma grecoz aut baptizant ī
forma latinoz. **S**i baptizāt ī forma grecoz. tūc dicūt aliq
doctores q talis puer nō est baptizat^{us}. qz vt sup^{er} dictū ē bap-
tizans in qcuq^{ue} forma baptizet baptizat ī psona christi. vt di-
cit br̄s Jōhes baptista dicēs de christo. Qui me misit bap-
tizare mihi dixit. sup^{er} quē videris sp̄m descēdentē hic ē q bap-
tizat. psona autē christi ē vna. Tūc Athanasi^{us}. Nō duo tū sed
vnus est christ^{us}. qz optet q ille q baptizat sit vn^o in qcunq^{ue}
forma baptizet. Alij autē doctores sicut Jōhes scot^{us} z sui seq^{uuntur}
ces dicūt q si baptizēt ī forma grecoz q est vere baptizatus.
qz vt dicūt. licet ille q baptizat baptizet ī psona christi cui^{us} ē
vna psona. baptizat tū in noīe trinitatis in q sunt psonē ples
z sic nō p̄iat baptismō fm formā grecoz si sint ples bap-
tizantes. Que istaz opinionū sit verior nescio. sed meo iudicio
papa est cōsulēd^{us} sup^{er} hoc. ad quē maiores q̄stioēs potissime
circa articulos fidei cōtingētēs sunt referēde. extra de bap. et
ei^{us} effec. c. maiores. **S**i autē baptizent ī forma latinoz dicūt
cōmūitē q si oēs doctores q nō baptizāt ppter rōnem supradi-
ctā de differētia de nos z vos. q est rō venerabil^{is} doctoris scri-
thome de aq̄no ī vltima pte summe. Assignat rō tal^{is} a mḡo
Demeo britone. qz in sacramēto maxime veritatis nil debet
esse falsitatis. sed baptismus est sac̄m maxime veritatis. ḡ in

De baptismo

baptismo nil debet esse falsitas. **S**z si isti vterent forma latinorum q̄ vtit̄ romana ecclia ⁊ sibi adhereret: esset i tali baptismo falsitas. qz mac̄ dicēdo. ego baptizo te. i. abluo te i noie patris ⁊c. ipse mentiret. qz ipse nō baptizat. id ē nō abluir. imo h̄ facit mutus. q̄re manifestū est qz talis baptism⁹ est null⁹. Hāc autē ratōem conant̄ soluere aliq̄ doctores dicētes. qz si ille mancus nō diceret ego baptizo. sed diceret. nos baptizam⁹ te. ⁊ sic nō diceret falsum imo ver⁹. qz ista oratio. nos baptizam⁹ te vera est p̄ synodochē. Sicut si essent duo scriptores q̄ scripsissent vnū librū. ita qz vnus ipoz scripsisset medietatē: ⁊ alius aliaz medietatē. vnus eozū posset vere dicere. nos scripsim⁹ istū librū. Al̄ simili cū mut⁹ in baptismo tali aspgat siue infundat aquaz. ⁊ mancus p̄ferat verba: vterqz potest vere dicere nos baptizam⁹ te. Hoc autē nihil valet. qz ad hoc q̄ aliq̄ ppositio verificet̄ p̄ synodochē. de duobz optet qz ambo fecerint actuz eiusdem ratōis. quia si fecissent diuersaz rationū vna ppositio nō potest verificari de his. sicut si vn⁹ rasisset p̄gamenum de q̄ scriptus est liber: ⁊ ali⁹ scripsisset librū. ista ppositio nos scripsim⁹ librū istū nullo mō p̄t verificari. Sic est de istis dicēdo. Nos baptizam⁹ te. qz infundere aquā ⁊ p̄ferre verba sunt act⁹ diuersaz rationū. ideo nullo mō de q̄ p̄t dicta ppositio verificari. Et hec sufficiāt de mīstro baptismi.

De suscipiētibz baptismū Cap. V.

Baptismū debet suscipere tā viri q̄ mulieres omēs. qz si ne baptismo vel i re vel i voto vt dictū est supra null⁹ pōt saluari. Sed aliter ē de adultis et aliis de puulis qz i adulto q̄ recipit baptismū requirit̄ intērio p̄p̄a suscipiēdi illud qd̄ p̄fert ecclia. qz nemo ex aq̄ et spūsc̄ro renascit̄ nisi volēs saltē i adultis: ⁊ sue volūtatis arbitris. in. c. Om̄is. de cōse. di. iiii. In parvulo sufficit fides ⁊ intērio eozū q̄ eū offerunt ad baptismū. Sed nūqd̄ p̄t aliq̄s i ventre m̄ris baptizari. sic sit vna mulier p̄gnans de vno puero. ⁊ parturiēdo sit i p̄cto mortis. nūquid i ventre ei⁹ debet puer baptizari. Dicendum qz nō. Qui⁹ ratio assignat̄ a doctoribus talis. quia ille qui suscipit baptismum debet suscipi a manibus ministri ecclie:

Tracta. II. prime partis.

z spargi aqua vl̄ i mergi in aqua. sed ista nō possunt fieri circa
existentē in vtero matris. q̄re existēs in vtero matris non p̄t
nec debet baptizari. vide sup. c. Quonia in maternis in princi
pio. de pse. di. iij. vbi d̄r. q̄ ille q̄ fm̄ Adā adhuc nat⁹ non est
fm̄ christū regenerari nō p̄t. Et in. c. si q̄cqd est in boie. Sz
ponat q̄ aliq̄ pars pueri appareat extra. nunqd̄ talis puer si
timeat de piculo ita q̄ nō possit expectari q̄ totaliter nascat̄
potest baptizari. Dicēdū q̄ illa pars que apparet extra aut ē
caput aut alia ps̄ corporis. si illa pars q̄ apparet sit caput. tunc
caput debz̄ asp̄gi aqua dicēdo. Baptizo te in noīe p̄ris z̄ fi
lij z̄ sp̄s̄ sancti amen. z̄ est vere baptizat⁹. z̄ si nascat̄ postea n̄
debz̄ ampli⁹ baptizari. Et ratio est. qz̄ caput est p̄ncipal̄ pars
corporis. et in eo vigēt om̄es sensus corporis. Si aut̄ illa pars q̄
apparet est alia pars q̄ caput. sicut man⁹ vel pes: tūc dicunt
aliq̄ doctores q̄ illa pars debz̄ asp̄gi aqua z̄ baptizari. z̄ est
vere baptizat⁹. nec si nascat̄ postea ampli⁹ debz̄ baptizari. Et
ratio est. qz̄ baptis̄m⁹ fit p̄pter aīam: nō p̄pter corpus. Aīa
autē q̄ntū ad essentiā suā est tota in toto: z̄ tota in q̄libet par
te corporis. z̄ ideo quecūqz̄ pars corporis baptizata fuerit totus
est baptizat⁹. Illi autē dicūt q̄ talis pars debz̄ asp̄gi aqua
z̄ baptizari. sed si puer nascat̄ postea debet baptizari sub ista
forma. Si tu es baptizat⁹ ego te nō baptizo. sed si tu non es
baptizat⁹ ego te baptizo ī noīe p̄ris et filij z̄ sp̄s̄ sancti amē.
Quis istorū veri⁹ dicat nescio. sed tū credo q̄ istud vltimum
sit securi⁹. Sed nunqd̄ si aliq̄s sit sc̄rificatus in vtero ma
tris debet baptizari. Dicēdū est q̄ sic. nō q̄dem p̄pter culpā
quam haberet sed vt̄ ascriberet̄ ī numero fidelīū in susceptio
ne characteris baptismal̄. z̄ vt̄ impleret̄ p̄ceptū christi de susce
ptōe baptismi. Sed nunqd̄ filij iudeoz̄ puuli sunt bap̄ti
sandi inuitis parētibz̄. Dicēdū q̄ aliq̄ doctores sicut Iohes
scot⁹ z̄ dñs Durād⁹ ep̄us auiciensis z̄ sui seq̄ces dicūt q̄ sic.
dicūt em̄ q̄ p̄ncipes z̄ dñi terraz̄ in q̄bus habitāt iudei pos
sunt eis auferre filios suos. z̄ eis inuitis facere eos baptizari
cū iudei sint eoz̄ serui. z̄ fm̄ leges filij seruoꝝ sunt res dñoz̄
quoz̄ sunt serui. ita q̄ dñi possunt eos vendere vl̄ impigno

si pars aliq̄
nascit̄

vide ad
iste fol:
13 de/a
na: bay:

sanctificatio
in vtero matris

Deo p̄ncipis
iudeoz̄

De baptismo

rare. Arguunt igit sic. maius est aliquem posse obligare vel addicare
 re seruituti alicuius domini temporalis quam seruituti dei. cui omnis homo dicitur in
 re naturali tenet seruire. sed domini terrarum in quibus habitant iudei
 uedere possunt filios iudeorum et tradere eos alteri domino inuitis pa-
 rentibus. ergo possunt eos parentibus inuitis tradere seruituti christi
 isti. quod fit per susceptorem baptismi. Alij vero doctores sicut be-
 atus Thomas de aquino et sui sequentes dicunt quod filij iudeorum puu-
 li non sunt inuitis parentibus baptizandi. et hoc propter periculum quod
 possit contingere. quod quoniam isti puuli qui inuitis parentibus essent bap-
 tizari essent adulti cum ples naturaliter sequitur patrem ipsi forte ab-
 negarent baptismum et rediret ad iudaismum. uerumtamen est quod si
 iudeorum filij paruuli essent inuitis parentibus baptizandi christi
 amissimi reges et imperatores qui precesserunt et fuerunt tanti zelatores
 fidei iudeorum filios fecissent baptizari. et etiam summi pontifices
 inducerent reges et principes in quibus terris habitant iudeos ad faci-
 endum. Quis istorum uerum dicat lectoris iudicio relinquitur. *De furiosis*
 quod furiosi et amentes debent baptizari. Dicendum est quod isti furiosi
 aut fuerunt a natiuitate ita quod nunquam habuerunt usum rationis. aut
 habuerunt aliquoties usum rationis. sed amiserunt propter aliquam causam.
 Si fuerunt furiosi a natiuitate non sunt baptizandi. ut dictum
 est in adulto qui debet baptizari requirit fides et intentio suscipiendi
 illud quod offert ecclesia. sed tales non possunt habere fidem nec intenti-
 onem. cum supponat eos nunquam habuisse usum rationis. ergo tales non pos-
 sunt suscipere baptismum. Si autem non fuerunt furiosi a natiuitate
 sed habuerunt aliquoties usum rationis. vel habent aliquoties lucida in-
 terualla. tunc si in tempore quod habebat usum rationis: vel tempore quod habebat
 lucida interualla habuerunt fidem et deuotionem ad baptismum. et pe-
 terunt ipsum debent baptizari si necessitas sit quoniam sunt in furia.
 Si autem tempore quod habebat usum rationis: vel tempore quo habebat luci-
 da interualla non habebat fidem et deuotionem ad baptismum nec pe-
 rebat ipsum non debent baptizari. Et idem dico de demoniacis. quod
 si aliquis esset demoniacus habebat fidem et deuotionem ad baptismum
 et petebat ipsum debent baptizari. si autem non habebat non debent
 baptizari. Sic iudicium est de frenetico. Utrum autem aliquis do-
 mius debet baptizari. Dicendum est quod si possit excitari non debet

Tracta. II. prime partis

baptizari in somno. sed si nō possit excitari tūc distinguendum est pnt supra. qz aut tpe vigilie habuit deuorōnes ad baptis-
mū et petiit ipm. et tūc debet baptizari. aut nō habuit fidem
z deuorōe in ad baptismū. z tūc nō debet baptizari dormiēs
notatio
Sed qd si sit vnū mōstrū qd habeat duo corpa iuncta dz ne
baptizari vt vna psona vel vt due. Dico qz cū baptism⁹ fiat
ppter aīam z nō ppter corp⁹ qntūcūqz essent duo corpa si so-
lū esset vna aīa debz baptizari vt vna psona. Sed si esset due
anime debet baptizari ut due psone. Sed quō sciat vtrū sit
vna aīa vel due. Dico qz si sint duo corpa sunt due aīe. sed si
est vnū corp⁹ est vna aīa. Et ideo si sint duo pectora z duo ca-
pita supponendū est esse duas aīas. Si autē esset vnū pectus
z vnū caput qntūcūqz alia mēbra esset duplicata erit vna aīa

De ritu baptismi

Cap. VI

Baptismus fit duobz modis. Uno mō immergendo in
aquam. alio mō aspgerendo aqua. Quis aut sit melior
mod⁹. Dicēdū qz si nō timeat de piculo vel ppter de-
bilitatē baptizātis vel pueri vl aliqd aliud. meli⁹ fit immer-
gēdo in aq̄ q̄s in aspgerendo. 1⁹ rō assignat. qz baptism⁹ signi-
ficat sepulturā christi. Cū dic apls. Cōsepulci estis christo p
baptismū. 1z meli⁹ figurat sepultura qm̄ fit immergēdo q̄s qm̄ fit
aspgerēdo. 2⁹ meli⁹ fit immergēdo q̄s aspgerēdo. Sciēdū ē qz vnus
q̄sqz debet fuare ritū ecclie sue. nec dz ipm mutare. Utz autē
req̄rat trina imersio vl sufficiat vna. Dicēdū qz sufficit vna. i.
c. ppe. de pse. di. iij. Sed ceteris paribz meli⁹ fit p trinā. i. c.
postq̄s. di. iij. z glo. qz baptism⁹ dat i noīe trinitat̄: q̄ trinitat̄
meli⁹ representat p trinā imersionē vel aspersionē q̄s p vnā. ita tū
qz verba nō finiāt aīqz oēs tres imersiones sunt pplete. In h̄
autē qz fiat vna vl trina q̄libet debet fuare ritū ecclie sue: ut di-
ctū est supra de allo.

De effectu baptismi

Cap. VII.

Effect⁹ pncipalis baptismi est delere omnē culpā taz
originalē q̄s actualē z cōferre grām: z apire ianuā re-
gni celestis. in q̄ differt a circūcisioe. qz licet aī passio-
nē christi circūcisio deleter culpā originalē et cōferret grāiā.

De baptismo.

in ianuā regni celestis apire nō poterat. Et ista ē sentētia Be
de q̄ dicit i omelia sua de circūcisōe dñi. Scire debz fratri
tas v̄ra q̄ idē salūficere cura sōis remediū olim circūcisio i le
ge s̄ originale peccati vuln̄ agebat. qd̄ nūc tpe reuelate gr̄ie
baptism̄ agere p̄suevit. excepto q̄ ianuā regni celestis apire
nō poterat. Sciēdū aut̄ q̄ baptism̄ aliter opat̄ i puul̄ z alit̄ i
adultis. qz̄ in puulis nihil req̄rit̄ a prē ip̄oz. Sed i adult̄ re
q̄rit̄ a prē eoz q̄ nō ponāt obicē. i. q̄ nō habeāt s̄riā dispositi
onē. i. q̄ nō accedāt fictē ad baptismū. s; accedāt cū debita de
uotōe. Nō solū aut̄ baptism̄ p̄fert gr̄am: imo oībz suscipiēti
bus ip̄m tā puul̄ q̄ adult̄ q̄ nō ponūt obicē p̄fert oēs v̄tutes
tā theologicas q̄ morales. Et si nō q̄ntū ad vsū ad min̄ q̄n
tū ad habitū. Et ista ē sentētia p̄ciliū general̄. z habet i p̄stitū
tōibz dñi Clemētis q̄nti. extra de sum. trini. z fide catho. c. si
dei catholice. Est aut̄ z alī effect̄ baptismi. qz̄ p̄ ip̄m s̄bit̄ co
gnatio spūal̄ q̄ impedit m̄rimoniū s̄hendū z dirimit̄ iā p̄tra
ctū. de h̄ m̄ dicit̄ infra q̄n̄ dicit̄ de matrimonio. Per baptis
mū imp̄mit̄ etiā character vt̄ dicit̄ est supra. et iō baptism̄ nō
debet iterari. imo pena illī q̄ iteraret̄ fm̄ leges ē decapitatio
L. ne sanctū baptisma iteret. l. ij. Scdm̄ vero canōes ē q̄ nō
possit̄ p̄moueri ad sacros ordines.

De annexis baptismo

Capitulum VIII

Baptismū aut̄ q̄n̄ fit cū debita solēnitate p̄cedit cathe
cism̄ z exorcism̄. Et ē cathecism̄ idem quod in
structio. qz̄ in cathecismo instruit̄ baptizandus de fi
de z merito fidei. Unde baptizādo petit̄ sacerdos: qd̄ petis
ab ecclesia. Et ip̄e si est adultus respōdet̄ fidem. Si aut̄ sit
parvulus alij respōdent̄ in p̄sona eius. videlicet̄ patrini. z tūc
sacerdos petit̄. fides qd̄ tibi p̄stabit. z ille respondet̄ vitā eter
nam. Et tunc dicit̄ sacerdos. Nec est vitā eterna zc̄. Et i isto
cathecismo facit̄ tria sacerdos baptizando. Primo mittit̄ di
gitos in aures eius. et ponit̄ d̄ salivā in ore eius. et significat̄
q̄ baptizāndus debet habere aures ap̄tas ad audiendū ver̄bū
dei et documenta fidei. Positio salivę in ore eius significat̄
q̄ debet esse p̄mptus ad respondendū z ad loq̄ndū de fide. qz̄

Tracta. II. prime partis.

locutio fit mediante salina. **S**ecundo facit sibi crucem i fronte
z in pectore: z significat qd baptizad^o debz hze z recipe fidem
christi i corde. qd significat crushata i pectore: z i ore p fiteri
fide christi. **H**ec dz erubescere fide christi. qd significat crush
facta in fronte. qz i fronte statim apparz pecudia. qz fm qd dicit
apls **Ro. x.** Corde credit ad iusticia. ore aut p fessio fit ad salu
te. **T**ercio ponit ei sal i ore. qd significat sapietia. iuxta doctri
nam apli ad **Col. iij.** Dis fmo ei^o dz esse sale diuie sapie p di
tus. **E**xorcism^o idē ē qd adiuratio. qz adiurat demon vt exe
at de aia baptizadi. vt det locū spūscro adueniēti. **E**t fac tria i hon
sacerdos baptizado. qz pmo facit ei crucē i fronte cū pollice. et
hoc masculo z femie dicēdo. christus viuit christ^o regnat zc.
Et significat qd baptizad^o p signat vt sit replū dei siue habi
taciū spūscro. **S**ecdo facit ei crucem de sputo ad aures z ad aure
nares z ad os dicēdo. **A**ffeta qd ē apire. z significat qd bap
tizad^o debz hze aures cordis clausas ne audiat suggestiōes dy
aboli. z debz habere os clausuz ne loq̄tur mala verba: z dz sic
viuere. vt sit fm doctrinā apli bon^o odor christi i vita sua. vt
istud significat qd tal dz emittere fumū deuote orōis p quā ef
fugat demon. **J**uxta verbū Raphael i **Thobia. iij. c.** Fum^o
ei^o effugauit me gen^o demonioz. **E**t ista fiūt cū sputo. i. spute R. 119
christi. q significat p sputū. fm qd dic glo. sup illo verbo **Jo**
hā. ix. Lurū fecit ex sputo z limiuit oculos meos. **N**ā sic sputū
emittit ab interioribz cordis. ita fili^o dei gignit ex substantia
p̄ris. **T**ercio facit ei crucē de oleo exorcizato in spatul^o z i pe
ctore. z significat qd baptizad^o debet esse fortis ad lucrandū z ab
dyabolū: et ad portādū onera penitētie. z ista fiūt mediāte o
leo diuine gratie. **P**ost baptismū aut sacerdos facit tria bap
tizato. **P**rimo vngit eū crismate. z significat virtutē grē spūsc
sancti quā sumpsit i baptismo. **S**ecdo tradit ei vestē albā. z si
gnificat innocētā baptismalē. **T**ercio tradit ei cereū incēsus
z significat lumē fidei qd dat i baptismo. **S**ciēdū autē qd
ista nō sunt de essentia baptismi. qz sine ipis bñ p̄ dari bap
tismus in casu necessitatis. **S**ed in tali casu si baptizatus super
uixerit debet portari ad ecclesiam. z ibidem cathecizari et

De cōfirmatione

12

exorcizari ppter ritū ecclie seruandū. Nō aut̄ debet baptiza-
ri iterū si sit certū q̄ sit recte baptizat⁹. si aut̄ nō sit certū debz
baptizari sub ista forma. Si tu es baptizat⁹ ego nō te rebap-
tizo. sed si tu nō es baptizat⁹ ego te baptizo ī noīe p̄ris et fi-
lij et spūs sc̄i. Amē. Et hec sufficiāt breuiter de baptismo.

Tractatus tercius prime partis de cōfirmatione. ⁊ habet septē capitula.

Quia spiritualem ge-
neratōez seq̄tur augmētū spūale. iō postq̄
de spūali generatōe q̄ fit ī baptismo dictū
est restat dicere de spūali augmēto qd̄ fit ī
cōfirmatōe. Circa quā cōsiderādz sunt se-
pte. Primo qd̄ est cōfirmatio. Secdo de materia cōfirmatōis.
Tercio de ei⁹ forma. Quarto de ei⁹ mīstro. Quinto de suscipi-
entibz cōfirmatōez. Sexto de ei⁹ ritu. Septio de ei⁹ effectū

Quid est cōfirmatio
Cōfirmatio p̄t sic diffiniri. Cōfirmatio ē cōsignatio
facta cū crismate in fronte baptizati ab ep̄o. cū certa
forma verborū ad audacter cōfitendū nomen christi.

Materia sacramēti cōfirmatōis vt p̄t patere ex dicta dif-
finitōe ē crisma. in q̄ crismate sunt duo. s. oleū oliuaz
⁊ balsam⁹. Et rō q̄re ista duo sunt materia hui⁹ sacramēti est
institutio christi q̄ instituit ista duo esse materiā hui⁹ sacramēti
licz enī nō inueniat̄ ī euāgelij q̄ christ⁹ istud sac̄m institue-
rit. tñ b̄tus Pet̄⁹ q̄ fuit vicari⁹ christi ⁊ pastor ⁊ rector ⁊ vnī-
uersal ecclie docuit pmulgauit ⁊ p̄dicauit christū instituisse.
Et licet ista pmulgatio nō inueniat̄ ī canonic̄. i. ī eplis beati
Petri. tñ dñs papa habet ī decretis romane ecclie. ⁊ p̄t habe-
ri ex ob̄suātia p̄mena totius ecclie vniuersal̄ a tpe b̄i Petri
ap̄li vsqz nūc. q̄ qd̄ ob̄suātia p̄minet autoritati cuiuscūqz.
cū vniuersal ecclia regat a spūs sc̄o ⁊ errare nō possit. Et si q̄

*Confirmatio est
cōsignatio facta
in fronti hui⁹ p̄
Ep̄m vt cōfite-
tur ⁊ eborat̄
spūm infideli
⁊ solida.*